

KUTATÁSI JELENTÉS

a Kismogyorós-barlang

2013. évi kutatásáról

írta: Slíz György elnök

Kutatásvezető: Sűrű Péter

Szent Özséb
Barlangkutató
Egyesület

Szent Özséb Barlangkutató Egyesület
1112 Budapest, Eper u. 56
Tel: 30 – 4471255, email: gyorgy.sliz@gmail.com
honlap: www.foldalatt.hu
adószám: 18222786-1-43

összegzés

A barlangban összesen 5 méter hosszban tágítottunk fel járhatóvá fejletlen szálkőjáratot, ezzel a barlang hossza kb. 30 méterrel, mélysége közel 10 méterrel növekedett. Az új szakasz időszakosan aktív, igen szűk horizontális járat, mindkét végén szifonnal. Szárazság idején a szifonok leszáradnak és erőteljesen huzatolnak. A barlangról – beleértve az új járatokat is – egy térképvázlatot is rajzoltunk.

előzmények

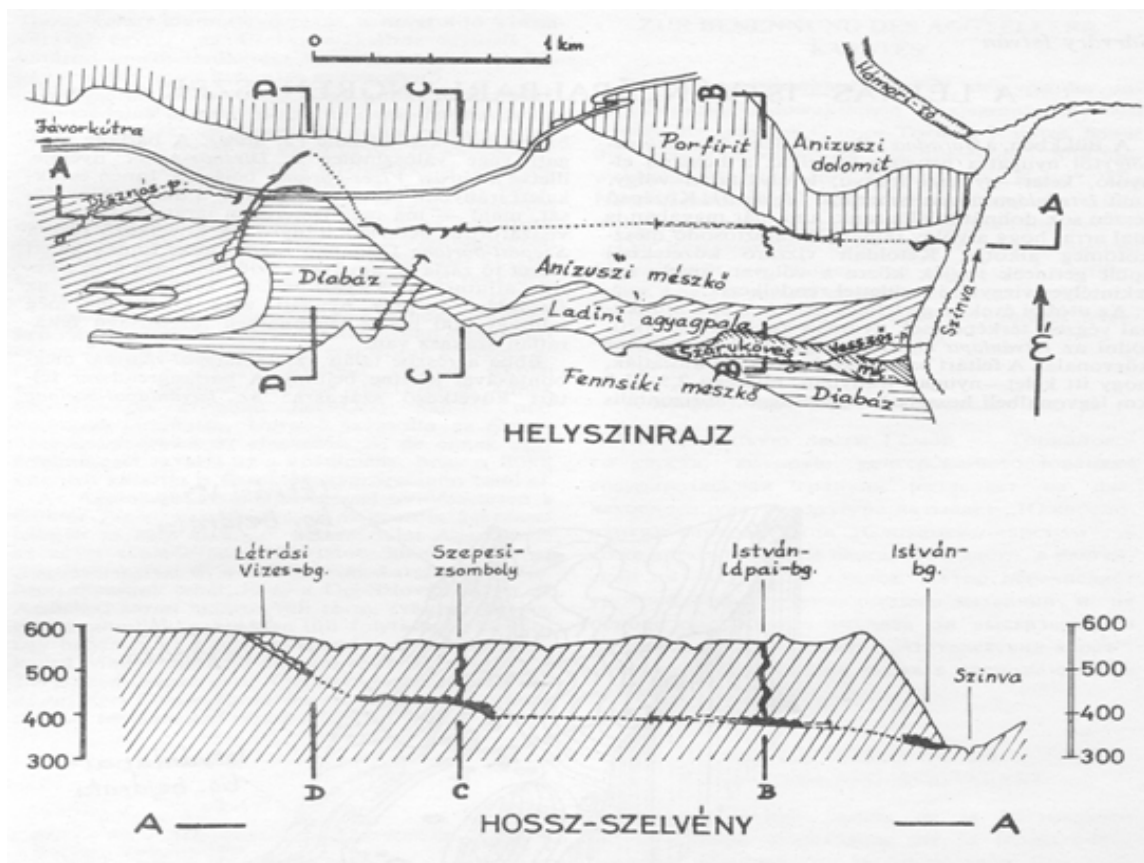
Bödör István szóbeli közlése szerint ő illetve Zámpany Vilma tárta fel a barlangot 1959-ben vagy 60-ban, egyből elérték a 2012-es végpontot, és már akkor feltűnt, hogy rossz a levegő. Ugyanakkor 2012 őszén Sűrű Péter járt a barlangban, és azt állapította meg, hogy igen élénk huzat van egy kis lukban, a mélypont felett egy méterrel.

1. A barlang bejárati aknája (lévén, hogy a barlangban máshol nem szükséges, sőt erősen akadályoz a kötéltechnikai felszerelés, az aknában egy kötélhágcsót belógatva szoktunk közlekedni)

a koncepció

A régi elképzelés szerint (nekem még az alapfokú barlangász tanfolyamon így tanították) a Létrási-barlang tavában eltűnő víz a Szepesi-barlang patakjában jelenik meg, azt elhagyva pedig az István-lápai-barlang IV. szifonjában bukkan elő ismét. Azonban a Láner Olivér- majd a Spejzi-barlang feltárása ezt megingatta. Miután 2006-ban Sűrű Péter és Kiss Péter (†2013) feltárták a Spejzi-barlang I. szifonjától a II. szifonig tartó szakaszát, amelynek végpontja gyakorlatilag egybeesik a Láner Olivér-barlang bejövő szifonjával, ez az ág már a Spejzi-barlang víznyelőjétől kezdve egészen a Szepesi kimenő szifonig ismert, és abba sehohol nem csatlakozik bele oldalról olyan mellékág, ami a Létrási-vizes folytatása lehetne. Nyilvánvalóvá vált tehát, hogy új modellt kell alkotni. Ez pedig nem más, mint hogy a Létrási-vizes tavától a Lápa IV. szifonig a víz ismeretlen úton jut el, a Szepesi-barlangi-ággal párhuzamosan. Ez az alternatív ág a vízhozamok, vízgyűjtő területek és légvonalbeli távolságok alapján az István-lápai-barlangrendszernek valójában a fő ága lehet. Mivel a kőzetben lévő törés- és repedésrendszer olyan, hogy a leszálló vizek jellemzően északkelet felé haladnak, amíg el nem érik a karsztvízszintet, ezért merünk abban reménykedni, hogy a Kismogyorós-barlang inaktív víznyelőjára ebben az irányban legkésőbb a mészkőszáv és az azt északról határoló metaandezit határán csatlakozik a Létrási-vizesbarlang folytatását jelentő főágba.

Ábra: Sárváry István elképzelése(1966)

A régi (téves) elképzelés az Létrási vizesbarlang – István-lápai-barlang rendszer ismert tagjainak a kapcsolódásáról (forrás: Sűrű Péter diplomamunkája)

tevékenységünk

2012 decemberében megtekintettük a barlangot (amely akkor szokatlan száraz állapotában volt), mi is szembesültünk az erőteljes huzattal, fellelkesültünk, elhatároztuk a kutatását, meg is kértük rá az engedélyt.

2013 márciusban – immár az engedéllyel – egy hétvégére leutaztunk Létrás-tetőre a feltárás céljából. Szűkülettágításra készültünk, de most mintha egy másik barlangban lettünk volna: A hó elolvadt, a barlangban híg sár folyt lefelé, és a mélyponton állt a víz, a végponti lukhoz úgy lehetett volna hozzáférni, ha nyakig elmerülünk a vízben. Másnapra beszereztünk egy műanyagcsövet és egy tölcsért, ezzel megkatétereztük a végpontot, és vödörrel felemelve belemertük és lefolyattuk az összes vizet, így végre elkezdhattunk dolgozni. Egy napi munka után a levegő olyan rossz lett, hogy lehetlen volt a további munkavégzés.

Következő hétfégi akciónk során 12mm átmérőjű pneumatikus tömlővel 5 bar nyomású levegőt nyomtunk le egy kompresszorral a végpontra, így lehetővé vált a huzamos munkavégzés. Egy métert haladtunk előre.

Csapatunk és az eszközök a bejáratnál. Az aszfalton egyébként az akkor történt, kerékpáros általi gázolás vérfoltja és helyszínelésének a krétanyomai láthatók. (Az áldozat egy laikus érdeklődő volt, nem közülünk került ki)

Augusztus második felében 2 hetet töltöttünk Létras-tetőn, ennek keretében 5 műszakot valósítottunk meg a Kismogyorós-barlangban. 2 métert haladtunk előre, elértük a kanyart, ahol szemből egy fejletlen, de az eddiginél nagyobb járat csatlakozott, és balra ment tovább a kettő egyesülve. Innen métereket be lehetett látni.

Az augusztus végén elért kanyaron túl ezt lehetett látni – méretarány gyanánt a zseblámpa szolgál, átmérője 4cm.

Október végén újabb elszánt kísérletet tettünk az átjutásra, szerencsére most volt huzatunk, nem kellett kompresszorozni. Végül mindenszentek napján a járhatatlan szakasz ötödik métere után a legvékonyabb tagunk, Domahidy Farkas átréselhetette magát a Halló-járatba. Ez egy kényelmetlenül, de járható szelvényű, tiszta, cseppköves, időszakosan aktív meander, felső vége szifon, alsó vége egy cseppkőzászlós szűkület (volt).

A visszafelé jövet a Halló-járatból, közvetlenül a felfedezés után (ugyanott készült, mint a fenti fotó)

Cseppkőzászló állta el az utat a Halló-járat alsó végpontján. A bontás során épen maradt, a jobb oldali falat szedtük szét helyette. Az alsó kép már az átjárhatóvá tett állapotot mutatja.

A helyzet izgalmas voltára való tekintettel a téli szárazságot kihasználva december közepén még egy hétvégét rászántunk a kutatásra. A cseppkőzászlós szűkületet kitágítottuk (a falat elbontva, a zászlót meghagyva), és mögötte 15 méter hosszú, keservesen járható horizontális szakaszt tártunk fel, amelynek a végpontja egy leszáradt szifon volt, erős szembehuzattal.

Az év végén a kimenő szifont bontani kezdtük, a benne lévő sódert az oda vezető meander elkeskenyedő aljába öntögettük végig, egyre távolodva. 3 méter ásás után elértük a szifon alját, de itt még mindig nem látszik a túlsó vége. A depózóhely teljesen elfogyott, már csak a Halló-járatban férne el újabb anyag, továbbá egyikőnk vadonatúj bakancsát is ellopták a bejárati akna oldaljáratából.

Ugyanezen alkalommal átástuk a bejövő szifont is, itt egy termecskét találtunk (a Szemetes-terem óta ez a legtágasabb része a barlangnak), amelybe felülről érkezett egy szálkő szűkületen át a patakmeder. Ezt kitágítva egy újabb szifon bontakozott ki szemeink előtt. Itt is erőteljes szembehuzatot éreztünk.

A Halló-járat keskeny, de viszonylag magas meanderező járat, tiszta, cseppkőves falakkal.

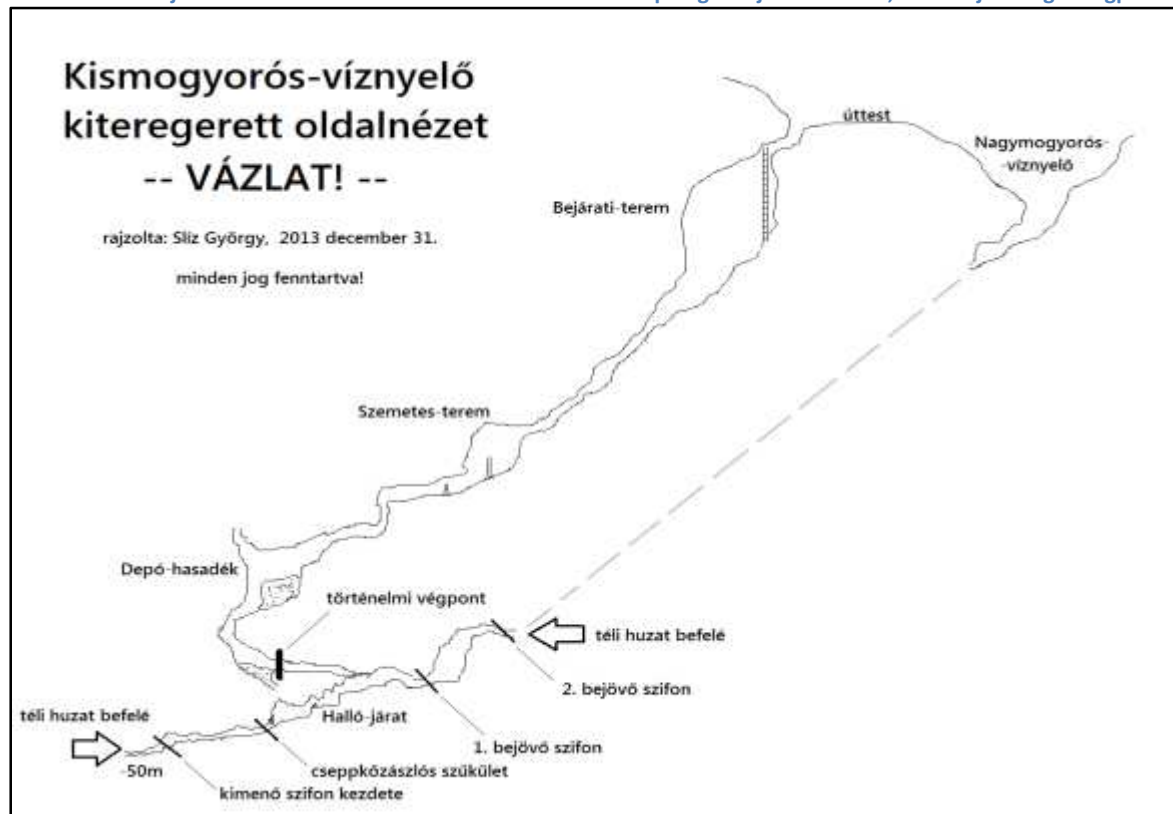
Az alsó szifon, legmesszebbre befotózva (Fotó: Terebesi Csilla)

Ameddig én is befértem

Csilla már kifelé jön az alsó szifon kiásvott szakaszából

Ez pedig a bejövő 2. szifon, szintén jelenleg is végpont.

a barlang leírása, állapota

A Létrás-tetőre vezető műút szélén nyíló barlang egy kis gödör után azonnal egy aknával kezdődik. Ez egyben a barlang legtágasabb terme. Körülbelül 8m mély, 2,5m széles és 6m hosszú. Alján kenhető állagú, büdös talajféleség, kövek, gombásodó fatörzsek és néhány antropogén tárgy (szemét) található. Innét egy erősen feltöltődött, kuszodává szűkült (általunk már tágított) szakasz vezet le a Szemetes-teremig, amely egy kb. 3m átmérőjű termecske. Itt inkább már a kutatási hulladékok (egykori telefonzsinór, karbid) figyelhetők meg.

Tekintélyt parancsoló méretű kalaposgomba, amely a bejárati-terem alatti kuszodába „belegyógyult” egyik fatörzsön fejlődött. A termőtest magassága kb. 20 cm!!

A terem aljából vezet tovább vízszintesen egy hasadékjárat, benne néhány cseppkőgyertyával. Ezután jön a barlang híres szűkülete, amelyen korábban nem mindenki fért át, azóta kicsit szelídült. A szűkület után egy s-kanyar (vagy inkább z-kanyar), majd egy párhuzamos hasadék mentén vezet tovább lefelé a járat. Egy magas, majdnem 1m széles hasadékba érünk (depó-hasadék), amely jelenleg a végponról termelt murvát tárolja. Innen egy szűkületen lecsúszva érjük el a egykori mélypontot, ahol az egykor szemmagasságban induló lukacska most már négykézlábos méretű, az egykori agyagos fenekű gödör pedig murvával fel van töltve, így rá sem ismerne, aki korábban látta.

A négykézlábos táró balra fordul, innen már csak hason járható. Amikor az ép szakaszra érünk, azaz a Halló-járatba, ott rögtön jobbra van a bejövő-ág, a szifon mögött kis teremmel, balra pedig a folyásirány. Itt már szép cseppkövek és mosott falak vesznek körül minket. Pár méter múlva fel is tudunk állni, és egy fülkébe érve kibontakozik előttünk a cseppkőzásós-szűkület, innentől kezdve helycsere legközelebb a végponti szifonnál, 15m múlva lehetséges. A szifon körül is vannak cseppkövek, de a mennyezetre is jutottak feltapadt levéldarabkák: ez azt jelenti, hogy nagy vizek is előfordulnak itt, és olyankor visszaduzzad. A szifon alja sóderes-iszapos-agyagos, különböző rétegekben lerakódva, de ezek jelentését nem sikerült megfejteni.

lehetőségek, tervek, javaslatok

Az aktív járat bejövő végpontja szinte biztosan a Nagymogyorós-víznyelőből ered, a kimenő végpont pedig vagy a Lápa-rendszer ismeretlen főágába torkollik (a fentebbi feltételezéseink szerint), vagy megjelenik a közeli ismert barlangok (Létrási vizes, Ikertebri) valamelyikében. Ezt egy vízfestés eldönthetné. Nem kevésbé érdekes a huzat kérdése, hogy honnan ered. Ezt egy komolyabb légáramlásmérés-sorozattal meg lehetne próbálni kideríteni. Szintén lehetséges lenne a szifon kamerával való megvizsgálása, kérdés, hogy van-e értelme a kamerát bejuttató kis lánctalpas robot megépítésével vesződni.

A barlangban feltáró kutatásra mindkét (kimenő és bejövő) szifonban lehetőség van. A bejövő szifon szálkőben is szűk, és nagy perspektívát nem jelent, ugyanakkor megtörténhet, hogy a leszálló zónában tágabb járatok vannak, mint a horizontális járatok, tehát nem feltétlenül értelmetlen felfelé bontani. A kimenő szifon kutatása lehetséges és szükséges is, csak legalább 10 ügyes, vékony és elszánt ember szükséges ahhoz, hogy a kitöltést a Halló-járatba kiadogassa az erre a célra rendszeresített élével álló, 10 literes badelákban. Körülbelül 2 köbméter fér még el, utána mindennek vége. Ez azonban elegendő lehet a szifonon való átjutáshoz. A munkát csak nagy szárazság idején lehet végezni.

Ha a fő ág a közethatáron húzódik (még kb. 100 méter), és odáig ilyen a járat, mint az eddigi 15 méter, akkor soha nem fogunk tudni eljutni odáig. Bármikor előfordulhat azonban oldalról csatlakozó ág, amely növelheti a szelvényt.

Megoldandó probléma a murvadepó, amely a liszteszsákok szétszakadásával vissza fog csúszni a szűkületen át az egykori mélypontra, valamint célszerűnek tartjuk a bejárat lezárását. Életvédelmi szempontból is indokolt (bele lehet zuhanni könnyedén), valamint olyan szempontból is praktikus lenne, hogy akkor nem hullana be a rengeteg korhadó fa, oszló béka, és nem lopnák el a felszereléseinket.

Kelt: Budapesten, 2014 február 4-én

Slíz György

